

Srcce

by Emir Sa on Wednesday, May 4, 2011 at 9:58am

Sto putnik ne vidi a onaj rodjeni ne hajje, to svaka ptica zna, da je gradsko jezgro samo jedno ostrvo u obliku zrna tek przene kafe i da je glavna ulica, sto presjeca srce grada na dvije pole, onaj karakteristicni rez u tom zrnu sto isaretom mami na trac. Sa strane jutarnjeg sunca oivicen rijekom i uskim kanalom na potezu vecernjeg rahatlua, taj je otok bio i ostao popriste susreta ljudi specificnog karaktera, raskrsnica istorije i godisnjih doba i kruzni tok za svakog prolaznika koji, u neznanju ili ludosti ili navucen manifetlukom neke gresne duse, kroci u bihacku dolinu.

Nekad utvrda a danas strogi centar, taj je dio grada opojasan cestom sto izlazi sa mosta i pod pravim uglom skrece na desno. U smjeru suprotnom kazaljicama na satu cesta se provlaci ispod kule i turbeta, kroz hladovinu stoljetnih lipa uz rijeku pa presijece trg ispod Kozomarica kuće i krisom, iza ponosne dzamije zavrne na lijevo, dodirne izlaz za more na zapadnoj strani otoka i mazi se dalje uz obalu kanala, sve dok ne dostigne vrhunac u susretu sa glavnom ulicom i rakscesm kod Sata. I tu, cim presijece glavnu ulicu, cesta se provuce kroz aleju i kao da malo uspori, kao da se odmara u hladu ispod Bigrama, klizi lijeno uz gelendere i ponovo se sretne sa gradskim mostom i tako zatvori krug, nevidljiv, danteovski....

U tom su krugu, kao u srcu, monumenti izumrlog vremena i momenti vjecne sreće napravili fini vez, filigranski, kao sare na majkinoj aladzi. Duga taman cigar hoda, glavna je ulica ona najljepša nit u tom vezu, pozlacena čas suncem, čas mjesecinom. Kao da je sad izašla sa molitve pa se zuri nekuda, ulica se proteže od dzamije do Sata, duž pretrpanih izloga i ljetnih basta kafica neobicnih imena, pored zanatskih radnji i hramova sekularne moci. Preko puta jednog takvog, gradske opštine, leži fotografska radnja Smaje slikara; ko se tu nije slikao za licnu ili pasos, taj i nije iz Bihaca. Par koraka nize, u istom redu, slasticarna skromnog izgleda ali sapmita kao dusa, tulubme zavodnice. To je mjesto gdje pocinje ljeto, onog dana kad Zemka iznese masinu za sladoled na trotoar. A na ivici trotoara, za ranih veceri kad se ulica presvuce u korzo, postroje se stari momci poslusno i kibiciju, sve u transu, dobre koke i od roda dobra. A one lijepe, prelijepe! Palac virne iz sandale, nokat lakiran a brushalter iste boje nazire se ispod tijesne bluze. Suknje uske suskave, haljine kao lepeze nadiru u talasima. Oci vilene a dusa mirna, odana.

Raskrsnica na dnu glavne ulice je generacijska granica a Sat je nicija zemlja. Iza njega, na juznom rubu gradskog srca, u hladu stabala visokih

krošniji proteze se setaliste uz kanal. To su legendarni gelenderi (zasto ne onda legenderi), nekadasnje kultno sastajaliste mladih iz sezdeset i neke. Danas stoje pusti, kao setaliste za sestdesetogodisnjake, i cekaju nas da ostarimo. Da uzicamo za politrenjak loze i zapjevamo bihacku himnu... pogledaj u moje oci!!!

Ako se onda nekom zamanta od sve ljepote, nudi se kafa i cigara u nekoj od obliznjih kafana. U Paviljonu, kafani uz most, kafa je dzabe. Pogled na Unu se placa. Dalmatinac nije krcma nit´ kafana nego birtija na zlu glasu, preko puta Kulenovica kuce gdje sam jedne godine za uskrs nasao oca u elementu (majkin sinonim za pijanstvo); tamno smedje stofno odijelo, raskopcan sako, kravata olabavila, lijeva ruka u dzepu a u desnoj cigara. Do njega Ozren, slatkorijeciv supak, pa skiljavi Mazar iz Zegara, zagrlio onog taksistu sto je vozio ljude dzabe kad se napije a zakidao duplu tarifu kad mu neko ne sjeda. Ivo zavodnik prvog reda, inace zastavnik i celavi Milan, oslonjeni na sank i do njih Zdrlja, cicija i Idriz iz Komunalnog, pjevaju slozno, sire ruke, u ocima im neka fina melankolija, bljestava. Stari digao ruku, kao da diriguje, vodi pjesmu, ljubavnu... oj djevojko dzidzo moja!

Na par koraka od njih, gradska pijaca, mala, neugledna i do nje dzamija, najveca dzidza u gradskom srcu, narocito za ramazana, kad se kandilji upale i moja se majka napije vode. Gradili je neimari kao crkvu gotskog stila jos u ono doba kad su evropski kraljevi jeli meso rukama i nije se znalo cija su dvorska djeca. Osmanlije je osvojili i kao takvoj, promijenili joj ime. Onda habsburgovci naprave novu crkvu, vecu, blize nebu i blize mostu. Fasisti joj dograde zvonik kamenjem sa pravoslavne crkve koju su prije toga srusili. Saveznici onda sruse katolicnu crkvu (tad nije bilo pametnih bombi), ostane samo zvonik. I stoji i danas, na svim razglednicama i na tom malom platou, lokalnom bermudskom trouglu, zajedno sa Kapetanovom kulom i Turbetom. Niko ne zna kapetanovo ime ali se zna da je kula dugo bila tamnica. Danas je muzej, mracan kao proslost jer se sve moze izbrisati ali tama ne moze. Za Turbe preko puta, obloženo domacim bihacitom, se ne zna kad i kome je podignuto. U narodu je ostala je legenda o dvojici hrabrih pasa i ostao je magican ambijent u dusi svakog prolaznika.

Tako je istorija razdirala gradsko srce ali ga narod sve iznova stepao koncima razlicitih boja i eno ga kuca i dan danas, kao da kaze, bujrum!